

Chloé Zhao, *Nomadland*

Verenigde Staten, 2020, 108 minuten

‘Door mensen te helpen en te dienen, kom ik de dag door. Meer heb ik soms niet. Hier zijn veel mensen van onze leeftijd. Er is veel verdriet en verlies. Veel komen er niet overheen. En dat mag.’ Bob Wells roept oudere Amerikanen via internet op om te komen naar wat hij zijn ‘bootcamp’ noemt: een plaats waar beginnende nomaden gastvrij worden ontvangen. Ze worden getraind in vaardigheden die je nodig hebt als je in je eentje het ruige westen van de Verenigde Staten doortrekt. Daarnaast is het een rust- en ontmoetingsplek waar lief en vooral leed worden besproken. Wells: ‘Het is een plek voor afgedankte werkpaarden die niet langer onder het juk van de dollar en de tirannie van de markt willen leven, maar vrij en onafhankelijk willen zijn, willen genieten van de schoonheid van de aarde. Een plek voor onthechte vrije nomaden, die kunnen komen en gaan wanneer ze willen’.

In Amerika leven veel ouderen onder het bestaansminimum. Hun financiële situatie laat het niet toe om in een huis te wonen. Sommigen kiezen ervoor in een camper te gaan wonen. De vrijheid lokt, los van maatschappelijke verplichtingen, familie en moeilijke gezinsomstandigheden. Ook de 62-jarige Fern heeft een bestelbus omgebouwd tot camper, Vanguard (ofwel Voorhoede) genaamd. Zij heeft haar huis leeggehaald, haar spullen opgeslagen. Vorig jaar is haar man Bo plotseling overleden. De mijn en fabriek van gipsplaten, waar ze jarenlang werkte, zijn gesloten en de stad is leeggelopen; er is geen werk meer. Ze heeft weinig spaargeld. Zij mist haar man en rouwt om hem. Haar leven is op een dieptepunt beland. Ze zoekt werk en eenzaamheid.

Haar vriendin Linda May van 72 jaar, al langer een nomade, raadt haar aan om haar camper bij Amazon neer te zetten. Daar is werk en parkeerplaats. Ze moet aan de lopende band kartonnen dozen met pakjes daarin dichtplakken. Ze werkt hard, levert goed werk, kan met veel mensen goed opschieten. Maar na enige tijd

trekt ze weer verder. Een patroon dat zich herhaalt in vele andere bedrijven en fabrieken. Ze gaat haar eigen weg.

Ze zoekt Linda May op in het bootcamp en wordt hartelijk ontvangen. Fern leert daar nieuwe vrienden kennen. Ze ontmoet de 75-jarige Swankie, die van artsen te horen heeft gekregen dat ze longkanker heeft, met uitzaaiingen naar de hersenen. Swankie maakt zich klaar om naar Alaska af te reizen. Daar beleefde zij eens zo’n grote schoonheid van de natuur en zo’n intense vrede, dat ze op dat moment had kunnen sterven. Alles was goed en voltooid. Nu reist ze af om daar haar leven te beëindigen. Langzamerhand ontwikkelt Fern toch een breder zicht op het leven. Ze wordt vrolijker en gaat zich meer om anderen bekommeren. Ze bezoekt tweemaal een huis: dat van haar zus Dolly – van wie ze geld leent voor een reparatie aan haar camper – en het huis waar Dave, een nomadenvriend, nu woont. Ze wordt door beiden uitgenodigd om te blijven. Ze beseft echter dat ze niet meer in een huis kan wonen. Zowel de natuur als haar camper zijn haar huis. Bo, haar gestorven echtgenoot, reist met haar mee, in haar hart.

Nomadland is een trage film. De natuuroopnames zijn prachtig. Bijzonder is dat Linda May en Swankie geen professionele acteurs zijn, maar echt als nomaden leven. Het nomadenleven wordt opvallend rooskleurig neergezet. Er is kameraadschap en vrede. Er zijn geen ruzies, geen conflicten, er wordt niets gestolen. Iedereen helpt en ondersteunt elkaar. Ook de maatschappijkritische ondertoon wordt niet uitgewerkt. Maar daar gaat het in deze film niet om. Het belangrijkste thema is de verwerking van verlies: het kunnen loslaten en accepteren van het verleden, het leren leven in het heden. Dat innerlijke ontwikkelingsproces van hoofdpersoon Fern wordt door hoofdrolspeelster Frances McDormand bijzonder goed vertolkt. Het is terecht dat de film dit jaar drie Oscars won: voor de beste film, de beste regisseur en de beste vrouwelijke hoofdrol.

Ina Brouwer was voorheen docente aan de Universiteit voor Humanistiek te Utrecht. E-mail: ibrouwer@ziggoo.nl.